

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

UZNESENIE

Ústavného súdu Slovenskej republiky

IV. ÚS 110/09-32

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí senátu 2. apríla 2009 predbežne prerokoval sťažnosť obchodnej spoločnosti T., s. r. o., B., zastúpenej advokátom JUDr. E. H., B., vo veci namietaného porušenia jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd uznesením Krajského súdu v Bratislave sp. zn. 9 Co 546/06 zo 17. mája 2007 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 3 Cdo 159/2007, 3 Co 4/2007 z 26. októbra 2007 a takto

r o z h o d o l :

Sťažnosť obchodnej spoločnosti T., s. r. o., o d m i e t a .

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavnému súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) bola 27. februára 2008 faxom doručená sťažnosť obchodnej spoločnosti T., s. r. o. (ďalej len „sťažovateľka“), doplnená predložením originálu doručeného ústavnému súdu 29. februára 2008, ktorou namieta porušenie svojich základných práv podľa čl. 46 ods. 1, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2

Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) uznesením Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) sp. zn. 9 Co 546/06 zo 17. mája 2007 a uznesením Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) sp. zn. 3 Cdo 159/2007, 3 Co 4/2007 z 26. októbra 2007.

Zo sťažnosti vyplýva, že 17. apríla 2003 podal správca konkurznej podstaty úpadcu – Z. krajskému súdu žalobu o určenie neplatnosti právneho úkonu proti žalovanému – S. Následne *„Krajský súd v Bratislave uznesením č. k. 10 Cbi 34/03-23 zo dňa 30. 12. 2003 pripustil vstup spoločnosti T., s. r. o. ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného, kde súd skonštatoval, že spoločnosť T., s. r. o. má právny záujem na výsledku sporu, je v právnom vzťahu založenom napadnutým právny úkonom, osobou oprávnenou“*.

Sťažovateľka však poukazuje na to, že v konaní navrhovala, *«aby bola pribratá ako účastník konania na strane žalovaného. Tomuto návrhu však konajúci súd nevyhovel. Krajský súd vydal vo veci rozsudok č. k. 10 Cbi 34/2003-38 zo dňa 23.02.2004, kde vyhovel žalobe žalobcu. Proti tomuto rozsudku podal odvolanie vedľajší účastník konania spoločnosť T., s. r. o., a to z dôvodov porušenia jej procesných práv, ako aj hmotnoprávných predpisov. Najvyšší súd ako odvolací súd Uznesením č. k. 4 Obo 116/2004-84 zo dňa 31.08.2004 rozsudok Krajského súdu v Bratislave zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie. V odôvodnení svojho rozhodnutia Najvyšší súd uviedol cit.: „Keďže odvolanie podala osoba v postavení účastníka konania, ktorá bola napadnutým rozsudkom dotknutá na svojich právach, považoval odvolací súd odvolanie za podané legitimovaným subjektom.“ Najvyšší súd SR ako odvolací súd sa tu vysporiadal s otázkou oprávnenosti podania odvolania spoločnosťou T., s. r. o., a podľa jeho právneho záveru mohla spoločnosť T., s. r. o. podať odvolanie, pretože v konaní vystupovala v postavení účastníka konania. Uvedeným rozhodnutím Najvyšší súd SR ako odvolací súd rozhodol i o tom, že Krajský súd v Bratislave nebol vecne príslušný, a preto vrátil vec Krajskému súdu v Bratislave na ďalšie konanie, v ktorom sa rozhodlo aj o postúpení vecne príslušnému súdu.»*.

V súlade s uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 4 Obo 116/2004 z 31. augusta 2004 postúpil krajský súd vec na rozhodnutie Okresnému súdu Bratislava V (ďalej len „okresný súd“) ako súdu prvého stupňa vecne príslušnému na prerokovanie veci. Okresný súd najskôr opäť uznesením pripustil vstup sťažovateľky do konania ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného, následne vec prerokoval a 16. októbra 2006 vyniesol rozsudok sp. zn. 11 C 184/04, ktorým vyhovel žalobe. Sťažovateľka uvedený prvostupňový rozsudok napadla odvolaním, ktoré krajský súd uznesením sp. zn. 9 Co 546/06 zo 17. mája 2007 s poukazom na § 218 ods. 1 písm. b) Občianskeho súdneho poriadku (ďalej aj „OSP“) odmietol, odôvodniac svoje rozhodnutie tým, že žalovaný nedal sťažovateľke ako vedľajšiemu účastníkovi na podanie odvolania súhlas, a preto je takého odvolanie právne neúčinné.

Sťažovateľka ďalej uviedla, že z dôvodu porušenia jej procesných práv v dôsledku toho, že nebola ani na základe svojich viacerých návrhov pribratá do konania ako riadny účastník na strane žalovaného, podala 23. mája 2007 proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 9 Co546/06 zo 17. mája 2007 odvolanie, ktoré zároveň označila aj ako dovolanie. Najvyšší súd rozhodol o odvolaní a zároveň dovolaní sťažovateľky uznesením sp. zn. 3 Cdo 159/2007, 3 Co 4/2007 z 26. októbra 2007 tak, že odvolanie aj dovolanie sťažovateľky odmietol. Svoje rozhodnutie v otázke možnosti podania dovolania sťažovateľkou zdôvodnil tým, že *„odporujúce úkony vedľajšieho účastníka môžu byť právne relevantné, ak môžu privodiť pre ním podporovaného účastníka úspešnejší výsledok sporu. O taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo.“* Ďalej okrem iného uviedol, že *„výslovný nesúhlas odporcu s podaním odvolania vedľajším účastníkom zakladá záver o nedostatku legitímácie vedľajšieho účastníka podľa odvolania proti rozsudku súdu prvého stupňa“*.

Uvedenými rozhodnutiami došlo podľa sťažovateľky k porušeniu jej označených práv, pričom zároveň tvrdí, že *„z postupu súdov vo vyššie uvedenom konaní a zo spisov je zrejmé, že zo strany súdov ide o zmätočný postup, ktorý nezavinili ani tak súdy, ako nejasná legislatívna úprava týkajúca sa postavenia vedľajšieho účastníka konania, ktorá dovoľuje nejednoznačný výklad ust. § 201 O. s. p. Takáto nejasná právna úprava nemôže rušiť*

ústavné práva účastníkov uvedené v čl. 46 ods. 1 a 4, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 ústavy Slovenskej republiky. “.

Sťažovateľka ďalej poukazuje na to, že „v občianskom súdnom konaní majú účastníci rovnaké postavenie v zmysle čl. 47 ods. 3 Ústavy SR a ustanovenia § 18 O. s. p. Postupom, ktorý zvolil odvolací súd - Krajský súd v Bratislave a dovolací súd - Najvyšší súd SR, ale v prvom rade o Okresný súd Bratislava V bol sťažovateľ diskriminovaný.

Súd v každom stupni počas konania skúma ex offio podľa ust. § 103 O. s. p., či sú splnené podmienky, za ktorých môže konať vo veci.

V prvom rade už súd prvého stupňa mal skúmať, či sú splnené podmienky konania. Nie účastník konania vymedzuje účastníkov konania, ale vec sama (jej povaha) určuje, kto má byť účastníkom konania. Keď žalobca neoznačil ďalších účastníkov konania, súd ho mal vyzvať vzhľadom na povahu sporu a návrh žalobcu v zmysle ust. § 103 v spojení s § 43 O. s. p. na doplnenie podania. Už z petitu žaloby totiž bolo zrejmé, že sa určovacia žaloba priamo dotýka práva sťažovateľa. Sťažovateľ je v petite i výslovne uvedený. Predmetom žaloby bol návrh žalobcu o tom, že súd má určiť, že právny úkon uznanie dlhu voči sťažovateľovi je od počiatku neplatný. “.

V ďalšej časti sťažnosti sa sťažovateľka venuje inštitútu uznania dlhu, ktorý ako jednostranný právny úkon by podľa jej názoru „mohol byť neplatný iba v prípade, ak by subjekt, ktorý dlh uznal, nebol spôsobilý na takýto právny úkon. V tomto smere však takéto dôkazy v konaní produkované ani neboli. Ďalším procesným pochybením súdu prvého stupňa pri skúmaní, resp. neskúmaní podmienok konania podľa § 103 O. s. p. bolo to, že žalobu vzhľadom na jej obsah a petit podanú ako určovaciu v zmysle § 80 O. s. p. neskúmal náležite z hľadiska naliehavého právneho záujmu žalobcu. Ak totiž právna otázka podľa žaloby platnosti právneho úkonu, o ktorom má byť rozhodnuté na základe žaloby na určenie - má povahu otázky predbežnej vo vzťahu k inej právnej otázke (spochybnenie dlhu uplatneného proti úpadcovi v konkurznom konaní T., s. r. o. proti žalobcovi) nie je daný naliehavý právny záujem na určenie neplatnosti uznania dlhu zo dňa 10.1.2001 žalovaným voči žalovanému, ak je možné priamo žalovať na určenie samostatného práva úpadcu, ako dlžníka voči konkurznému veriteľovi T., s. r. o. Opačný postup je špekulatívny a je v ňom

snaha obísť T., s. r. o. ako veriteľa ku jeho škode. Na okraj možno uviesť, že žalobca ako správca úpadcu v konkurznom konaní v lehote určenej zákonom o konkurze a vyrovnaní v § 24 zák. č. 328/1991 Zb. nepoprel uplatnenú pohľadávku, preukázanú uznaním dlhu vo forme notárskej zápisnice s právom exekučného titulu.

Podľa právneho názoru sťažovateľa z vyššie uvedeného je zrejmé, že žaloba mala znieť na určenie, že pohľadávka nie je daná s prihliadnutím na ustanovenia o uznaní dlhu -§ 558 Občianskeho zákonníka resp. § 323 Obchodného zákonníka v spojení s § 407 ods. 2 a 3 Obchodného zákonníka, avšak žalobca by musel svoje tvrdenie preukazovať.“.

Podľa právneho názoru vysloveného sťažovateľkou krajský súd nesprávne posúdil podľa § 103 OSP jej postavenie v konaní a rozhodol o odmietnutí odvolania iba na základe nesúhlasu žalovaného s jej podaním „mechanicky bez skúmania podmienok. Rovnako postupoval i Najvyšší súd SR, ktorý bez toho, aby preskúmal procesný postup odmietol dovolanie, čím došlo k diskriminácii sťažovateľa, o ktorého právach súd aj rozhodoval, ktorému bolo odňaté právo na súdnu ochranu jeho práv a procesnými postupmi svoje právo i brániť. Osobitne poukazuje sťažovateľ na vyššie uvedené rozpory v rozhodnutiach jednotlivých súdov i rozpor v dvoch rozhodnutiach Najvyššieho súdu o posúdení sťažovateľa ako účastníka konania v tej istej veci.“.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľka žiada, aby ústavný súd nálezom takto rozhodol:

„1. Právo sťažovateľa na súdnu a inú právnu ochranu garantovaného čl. 6 ods. Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd, čl. 46 ods. 1 a 4, čl. 47 ods. 3 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky rozhodnutím Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 546/06-226 zo dňa 17.05.2007 a rozhodnutím Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 159/2007, 3Co 4/2007 zo dňa 26.10.2007 porušené bolo.

2. Rozsudok Okresného súdu Bratislava V č. k. 11 C 184/04-168 zo dňa 16.10.2006, uznesenie Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 546/06-226 zo dňa 17.05.2007 a uznesenie Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 3 Cdo 159/2007, 3Co 4/2007 zo dňa 26.10.2007 sa zrušujú a vec sa vracia Okresnému súdu Bratislava V na nové konanie a rozhodnutie.

3. Porušitelia sú povinní spoločne a nerozdielne uhradiť sťažovateľovi trovy konania na účet právneho zástupcu sťažovateľa do 15 dní od právoplatnosti tohto rozhodnutia.“

Na výzvu ústavného súdu sa k sťažnosti ešte pred jej predbežným prerokovaním podľa § 25 ods. 1 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) vyjadril krajský súd, ktorého stanovisko bolo ústavnému súdu doručené 25. marca 2008. V tomto stanovisku krajský súd iba stručne uviedol, že podľa jeho názoru vo veci bolo rozhodnuté v súlade s platnými právnymi predpismi a v ďalšom poukázal na odôvodnenie svojho rozhodnutia.

Najvyšší súd vo vyjadrení k sťažnosti sp. zn. KP 8/08-39 doručenom ústavnému súdu 9. júna 2008 okrem iného uviedol, že „skúmal prípustnosť dovolania v danej veci a dospel k záveru, že dovolaním napadnuté uznesenie odvolacieho súdu nespĺňa žiadnu z možností prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p. Následne sa sústredil na skúmanie prípustnosti dovolania z hľadiska väd uvedených v § 237 O. s. p. So zreteľom na dovolateľom namietanú vadu sa detailne zaoberal vadou konania, podľa ktorej účastníkovi konania sa odňala možnosť konať pred súdom (§ 237 písm. f/ O. s. p.). Dospel k záveru, že dovolateľ namieta predmetnú vadu konania odvolacieho súdu bezdôvodne. Svoj záver dovolací súd náležite v odôvodnení sťažnosťou napadnutého rozhodnutia právne vyargumentoval.

Vedľajší účastník má rovnaké práva a povinnosti ako účastník konania (§ 93 ods. 3 OSP), teda má v zásade právo podať aj odvolanie. Táto jeho procesná legitímácia na podanie odvolania je však obmedzená účastníkom, na strane ktorého vystupuje. Oprávnenie podať odvolanie prináleží vedľajšiemu účastníkovi iba vtedy, ak toto oprávnenie má aj účastník, na stranu ktorého sa pripojil. V prípade, že tento účastník nemá procesnú legitímáciu na podanie odvolania, nemôže ju mať ani vedľajší účastník. V opačnom prípade by sa vedľajšiemu účastníkovi priznalo viac procesných práv než má účastník, na ktorého strane vystupuje. Vedľajší účastník môže podať odvolanie aj vtedy, ak odvolanie podal účastník. Ak podá odvolanie len vedľajší účastník, treba od účastníka vyžiadať súhlas na podanie odvolania vedľajším účastníkom. V prípade, že účastník odmietne dať súhlas k odvolaniu vedľajšieho účastníka, je odvolanie vedľajšieho účastníka bez tohto súhlasu právne neúčinné. Vedľajší účastník môže podať odvolanie bez takéhoto súhlasu iba vtedy, ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom. V danom prípade dal účastník, na strane ktorého

vystupoval sťažovateľ ako vedľajší účastník výslovne nesúhlasil s podaním odvolania vedľajším účastníkom. Keďže nešlo o prípad, kedy pre podanie odvolania jeho súhlas nie je potrebný, sťažovateľ nebol oprávnenou osobou na podanie odvolania.

Dovolací súd pri skúmaní dovolaním napadnutého uznesenia krajského súdu vychádzal z uvedených zákonných predpokladov a výklad zákona uskutočnil v súlade so zaužívanou súdnou praxou. “.

V súvislosti s vyžiadaním súvisiaceho súdneho spisu sa k sťažnosti vyjadril aj okresný súd, ktorý sa však len stotožnil so závermi, ku ktorým dospeli dovolací súd a dovolací súd.

Sťažovateľka k jednotlivým vyjadreniam všeobecných súdov zaujala stanovisko v podaní doručenom ústavnému súdu 26. júna 2008, v úvode ktorého vyslovila názor, že *„už súd prvej inštancie nemal vôbec pripustiť žalobu na určenie neplatnosti jednostranného úkonu uznania dlhu“*. Poukázala tiež na to, že v priebehu konania nebol skúmaný naliehavý právny záujem ako jedna z podmienok pripustenia určovacej žaloby. Rovnako ako v sťažnosti argumentovala tým, že ani jeden zo súdov sa nezaoberal jej postavením a nepriznal jej postavenie účastníka konania a jej kvalifikáciou *„ako vedľajšieho účastníka“* jej *„súdy upreli možnosť plnou mierou brániť a chrániť svoj oprávnený záujem – pohľadávku – peniaze – vlastnícke právo k nim“*.

K inštitútu vedľajšieho účastníctva sťažovateľka uviedla, že jeho funkciou *„nemôže byť napomáhanie a podpora (hlavného) účastníka, ak sa k tomu mylne dopracovala československá judikatúra, ale funkciou – účelom je predsa ochrana vlastného záujmu, ako je to expresis verbis vyjadrené v § 93 ods. 1 OSP“*.

Podľa sťažovateľky porušenie čl. 47 ods. 3 ústavy spočíva v tom, že jej nesprávnou kvalifikáciou ako vedľajšieho účastníka došlo k jej diskvalifikácii *«na takmer iba pozorovateľa v súdnom konaní a že ani jeho vystupovanie ako vedľajšieho účastníka nebolo spojené so zákonom ustanovenými podmienkami zabezpečujúcimi rovnosť účastníkov a „rovnosť“ vedľajšieho účastníka (ktorá je však hneď v tretej vete § 93 ods. 3 OSP*

zoslabená a súdnou praxou takmer nihilizovaná). Porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR spočíva v tom, že vyjadriť sa k dôkazom neznamená len niečo bezprostredne povedať k vykonávanému dôkazu, ale znamená aj to, že účastník konania má byť najprv s dôkazom oboznámený, má mať primeraný čas k príprave na vyjadrenie sa k nemu, čo však sťažovateľovi nebolo dňa 16. 10. 2006 umožnené, keď okresný súd právnemu zástupcovi sťažovateľa predložil právne stanovisko vypracované na žiadosť žalovaného až na pojednávaní a zároveň na tom pojednávaní súd aj o veci rozhodol.».

Vyjadrenie krajského súdu i najvyššieho súdu k veci považuje sťažovateľka za odvádzanie pozornosti „od primárneho problému, ktorý mali súdy riešiť v súlade s § 94 ods. 2 a § 103 OSP, a to, že sťažovateľovi, vlastníkovi pohľadávky - vlastníkovi predmetu sporu sa nepriznalo postavenie (hlavného) účastníka konania, a tým mu upreli právo na súdnu ochranu, čoho dôkazom je aj odmietnutie jeho odvolania“.

II.

Ústavný súd je podľa čl. 127 ods. 1 ústavy oprávnený konať o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ktorými namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd upravených buď v ústave, alebo v medzinárodnej zmluve o ľudských právach, pokiaľ o ich ochrane nerozhoduje iný súd.

Podľa čl. 140 ústavy podrobnosti o organizácii ústavného súdu, o spôsobe konania pred ním a o postavení jeho sudcov ustanoví zákon.

Podmienky konania ústavného súdu o sťažnostiach, ako aj ich zákonom predpísané náležitosti sú upravené v zákone o ústavnom súde, pričom nesplnenie niektorej z nich má za následok odmietnutie sťažnosti už pri jej predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde. Ústavný súd preto predbežne prerokoval sťažnosť sťažovateľky podľa § 25 ods. 1 zákona o ústavnom súde a skúmal, či neexistujú dôvody na jej odmietnutie podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde.

Podľa tohto ustanovenia návrhy, na prerokovanie ktorých nemá ústavný súd právomoc, návrhy, ktoré nemajú náležitosti predpísané zákonom, neprípustné návrhy, návrhy podané niekým zjavne neoprávneným, ako aj návrhy podané oneskorene môže ústavný súd na predbežnom prerokovaní odmietnuť uznesením bez ústneho pojednávania. Ústavný súd môže odmietnuť aj návrh, ktorý je zjavne neopodstatnený.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom zriadeným zákonom, ktorý rozhodne o jeho občianskych právach alebo záväzkoch alebo o oprávnenosti akéhokoľvek trestného obvinenia proti nemu.

Podľa čl. 46 ods. 1 ústavy každý sa môže domáhať zákonom ustanoveným postupom svojho práva na nezávislom a nestrannom súde a v prípadoch ustanovených zákonom na inom orgáne Slovenskej republiky. Podľa čl. 51 ods. 1 ústavy domáhať sa práv uvedených v čl. 46 ústavy sa možno len v medziach zákonov, ktoré tieto ustanovenia vykonávajú.

Ústavný súd vo vzťahu k čl. 46 ods. 1 ústavy a k čl. 6 ods. 1 dohovoru už uviedol, že formuláciou uvedenou v čl. 46 ods. 1 ústavy ústavodarca v základnom právnom predpise Slovenskej republiky vyjadril zhodu zámerov vo sfére práva na súdnu ochranu s právnym režimom súdnej ochrany podľa dohovoru (II. ÚS 71/97). Z uvedeného dôvodu preto v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (IV. ÚS 195/07).

Podľa čl. 47 ods. 3 ústavy všetci účastníci sú si v konaní pred súdmi (inými štátnymi orgánmi alebo orgánmi verejnej správy) rovní.

Podľa čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov a v jeho prítomnosti a aby sa mohol vyjadriť ku všetkým vykonávaným dôkazom.

Ústavou zaručené základné právo na súdnu ochranu vyplývajúce z čl. 46 ods. 1 ústavy a taktiež aj právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru neznamená právo na úspech v konaní pred všeobecným (občianskoprávnym) súdom a nemožno ho účelovo chápať tak, že jeho naplnením je len víťazstvo v občianskoprávnom spore (II. ÚS 21/02, IV. ÚS 277/05).

Pokiaľ sťažovateľka namieta porušenie čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 dohovoru, ústavný súd tiež zdôrazňuje, že jeho ingerencia do výkonu právomoci všeobecných súdov je opodstatnená len v prípade nezlučiteľnosti ich rozhodnutí a postupov, ktoré ich vydaniu predchádzali, s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou (m. m. I. ÚS 74/02, I. ÚS 236/03, IV. ÚS 164/04, IV. ÚS 216/05).

1. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením krajského súdu sp. zn. 9 Co 546/06 zo 17. mája 2007

Označeným uznesením krajský súd ako súd odvolací odmietol odvolanie sťažovateľky ako vedľajšieho účastníka proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 11 C 184/04 zo 16. októbra 2006. Odvolaním sťažovateľky napadnutým prvostupňovým rozsudkom okresný súd určil, že právny úkon – uznanie dlhu z 10. januára 2001, ktorým žalovaný uznal dlh voči sťažovateľke v sume 40 000 000 Sk, je od počiatku neplatný. Krajský súd preskúmal vec podľa § 212 ods. 1 OSP, pričom v relevantnej časti odôvodnenia namietaného uznesenia inter cetera uviedol:

„V konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností (§93 ods. 3 O. s. p.).

Účastník môže napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje. Ak z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom, môže podať odvolanie aj vedľajší účastník (§ 201 O. s. p., znenie účinné od 1.9.2003).

Podmienkou účasti vedľajšieho účastníka v občianskom súdnom (sporovom) konaní je, aby na úspechu účastníka, ku ktorému sa pripojil, mal právny záujem (§ 91 ods. 1 O. s. p.). Takýto záujem má ten, ktorého právne postavenie bude priaznivo alebo nepriaznivo ovplyvnené rozsudkom vydaným v konaní; vždy však treba, aby sa jeho záujem na úspechu jedného z účastníkov sporu opieral o jeho určité konkrétne právo či právny vzťah k niektorému účastníkovi. Vedľajší účastník sa k účastníkovi pripája, aby mu pomohol k úspechu v konaní, prípadne, ak je účastník sám pasívny, aby ho v konaní v prípustnom rozsahu nahrádzal. Na to, aby vedľajší účastník mohol uvedenú funkciu reálne a účinne vykonávať, Občiansky súdny poriadok mu v ust. § 93 ods. 3 prvá veta priznáva procesné práva, ktoré sú zásadne rovnaké ako procesné práva účastníka, na strane ktorého v konaní vystupuje. Aj keď podľa § 93 ods. 3 druhá veta O. s. p. vedľajší účastník koná iba sám za seba, a môže teda robiť iba také procesné úkony, ktorými sa nedisponuje konaním alebo jeho predmetom, môže podať aj odvolanie, pričom podľa § 201 O. s. p. v znení účinnom do 31. 8. 2003 tak mohol urobiť zásadne len s výslovným či mlčky prejavovým súhlasom účastníka, ktorého podporuje.

Ustanovenie § 201 O. s. p. v znení účinnom od 1.9.2003 priznáva vedľajšiemu účastníkovi oprávnenie podať odvolanie bez ohľadu na stanovisko účastníka, na strane ktorého v konaní vystupuje, teda aj proti jeho vôli, ale len za predpokladu, že preukáže, že z právneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi ním a účastníkom (napr. v prípadoch poistenia); inak sa môže odvolať len so súhlasom účastníka, na strane ktorého vystupuje (dominus litis).

V súdnej právnej veci nejde o prípad v zmysle ust. § 201 druhá veta O. s. p., pričom rozsudok súdu prvého stupňa napadol odvolaním výlučne vedľajší účastník, vystupujúci v konaní na strane odporcu.

Ako vyplýva z vyjadrenia odporcu na odvolacom pojednávaní dňa 17.5.2007, odporca s podaním odvolania vedľajším účastníkom proti rozsudku prvostupňového súdu nesúhlasil. V prípade, že účastník, na strane ktorého vedľajší účastník v konaní vystupuje, odmietne dať súhlas k odvolaniu vedľajšieho účastníka, je odvolanie vedľajšieho účastníka bez tohto súhlasu právne neúčinné.

Podľa § 218 ods. 1 písm. b/ O. s. p. odvolací súd odmietne odvolanie, ktoré bolo podané niekým, kto na odvolanie nie je oprávnený.

Vzhľadom na to, že odporca odmietol dať súhlas k odvolaniu vedľajšieho účastníka, odvolaciemu súdu nezostalo iné riešenie, než odvolanie vedľajšieho účastníka podľa ust. § 218 ods. 1 písm. b/ O. s. p. odmietnuť.“

Sťažovateľka považuje za diskrimináciu zo strany krajského súdu jeho názor, že nebola oprávnená (procesne legitimovaná) podať odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa, ktorý sa podľa nej priamo dotýka jej ústavou zaručených práv.

Z rozdelenia súdnej moci v ústave medzi ústavný súd a všeobecné súdy vyplýva, že ústavný súd nie je opravnou inštanciou vo veciach patriacich do právomoci všeobecných súdov. Úlohou ústavného súdu nie je zastupovať všeobecné súdy, ktorým predovšetkým prislúcha interpretácia a aplikácia zákonov. Úloha ústavného súdu sa obmedzuje na kontrolu zlučiteľnosti účinkov takejto interpretácie a aplikácie s ústavou, prípadne medzinárodnou zmluvou podľa čl. 7 ústavy (I. ÚS 13/01).

Ústavný súd ako nezávislý súdny orgán ochrany ústavnosti (čl. 124 ústavy) preto neskúma celkovú zákonnosť rozhodnutí všeobecných súdov, neposudzuje ich stanoviská a výklady vzťahujúce sa na konkrétne zákonné ustanovenia ani ich právne názory, úvahy a závery, pokiaľ sa nedotýkajú základných práv a slobôd. Tak by to bolo napríklad za situácie, ak by v procese interpretácie a aplikácie príslušných ustanovení zákonov a podzákonných úprav došlo zo strany všeobecných súdov k svojvôli, a to napr. v dôsledku nerešpektovania jednoznačnej kogentnej normy, prílišného formalizmu alebo ak príslušné závery všeobecný súd nezdôvodnil buď vôbec, alebo ak tak urobil celkom nedostatočne, prípadne ak použil dôvody, ktoré v okolnostiach konkrétnej veci nemajú zjavne žiadnu relevanciu.

V kontexte uvedeného by nesprávna aplikácia práva mohla prípadne viesť aj k zrušeniu rozhodnutia všeobecného súdu ústavným súdom, ale len za predpokladu, že by prichádzalo do úvahy ju dôvodne kvalifikovať ako takú, dôsledkom ktorej je porušenie základných práv a slobôd sťažovateľa. Išlo by najmä o takú aplikáciu, ktorú v daných súvislostiach možno označiť za svojvoľnú, argumentačne konštruovanú bez zjavného

a uceleného racionálneho logického odôvodnenia, ktorú vzhľadom na to nemožno objektívne akceptovať. Vychádzajúc z uvedeného bolo úlohou ústavného súdu pri predbežnom prerokovaní posudzovanej sťažnosti v tejto časti zistiť, či nie sú právne závery, z ktorých krajský súd vychádzal vo svojom rozhodnutí zo 17. mája 2007 o odvolaní sťažovateľky, zjavne neodôvodnené alebo arbitrárne, a tak z ústavného hľadiska neospravedliteľné a neutržateľné.

Podľa názoru ústavného súdu však o takýto prípad aplikácie práva v okolnostiach tejto veci nejde.

Pokiaľ ide o osoby, právne postavenie ktorých môže byť dotknuté rozhodnutím súdu vo veci samej, Občiansky súdny poriadok zabezpečuje ochranu ich práv tým, že v tzv. „nesporových konaniach“ (o také konanie však v prerokovávanej veci nejde) im priamo priznáva postavenie účastníka (podľa § 94 ods. 1 prvej vety OSP sú v konaní, ktoré možno začať i bez návrhu, účastníkmi aj tí, o právach alebo povinnostiach ktorých sa má konať; podľa § 94 ods. 2 OSP ak sa niekto z tých, o právach a povinnostiach ktorých sa má konať, nezúčastní konania od jeho začatia, vydá súd, len čo sa o ňom dozvie, uznesenie, ktorým ho priberie do konania ako účastníka) a v konaní sporovom (o ktoré ide aj v sťažovateľkinom prípade) umožňuje tomu, kto má právny záujem na jeho výsledku, vstúpiť do konania aj z vlastného podnetu na strane niektorého z účastníkov ako vedľajší účastník (§ 93 OSP). Podľa § 93 ods. 3 OSP (v znení účinnom do 14. októbra 2008) má vedľajší účastník v konaní rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností (III. ÚS 157/07).

Pokiaľ odvolací súd napadnutým uznesením odmietol odvolanie sťažovateľky proti rozsudku okresného súdu sp. zn. 11 C 184/04 zo 16. októbra 2006, rozhodol v súlade s procesnými možnosťami ustanovenými Občianskym súdnym poriadkom (čl. 2 ods. 2 ústavy). Krajský súd použil v relevantnom čase platné a účinné zákonné ustanovenie (§ 201 OSP) a jeho aplikáciu odôvodnil v rozsahu, ktorý vylučuje, že výrok o odmietnutí

odvolania bol vyneseny v zrejmom omyle alebo v rozpore so zákonnými ustanoveniami Občianskeho súdneho poriadku.

Ústavný súd na základe toho konštatuje, že krajský súd konal v danej veci v medziach svojej právomoci, keď interpretoval a aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku v aktuálnom znení podstatné na posúdenie veci. Zákon pritom vyložil spôsobom, ktorý sa neodchyľuje, navyše už vôbec nie extrémne, od výkladu všeobecných súdov v obdobných porovnateľných prípadoch.

Ústavný súd vo veci vedenej pod sp. zn. I. ÚS 8/96 vyslovil: „Uplatňovanie zákona v súdnom konaní a postup súdu v súlade s platným a účinným zákonom nemožno hodnotiť ako porušovanie základných ľudských práv.“

Ústavný súd považuje napadnuté uznesenie krajského súdu za ústavne akceptovateľné, ktoré nie je v rozpore s účelom a zmyslom právnej úpravy vedľajšieho účasti, a spôsob, akým krajský súd v tejto veci rozhodol, nemožno považovať ani za arbitrárny alebo zjavne neodôvodnený a ako taký odporujúci základným právam zaručeným v čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, resp. právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Pretože z pohľadu posudzovanej veci krajský súd vo vzťahu k účastníkom konania, ako aj k sťažovateľke dodržal podľa názoru ústavného súdu pravidlá spravodlivého procesu, jeho postup nesignalizuje ani možnú kolíziu so základným právom podľa čl. 47 ods. 3 ústavy.

V zmysle konštantnej judikatúry ústavného súdu je dôvodom na odmietnutie návrhu pre jeho zjavnú neopodstatnenosť absencia priamej súvislosti medzi označeným základným právom alebo slobodou na jednej strane a namietaným konaním alebo iným zásahom do takéhoto práva alebo slobody na strane druhej. Ak ústavný súd nezistí relevantnú súvislosť medzi namietaným postupom orgánu štátu a základným právom alebo slobodou, porušenie ktorých navrhovateľ namieta, vysloví zjavnú neopodstatnenosť sťažnosti a túto odmietne (m. m. I. ÚS 12/01, I. ÚS 124/03, I. ÚS 160/08). Na základe týchto skutočností

ústavný súd sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde ako zjavne neopodstatnenú odmietol.

Ústavný súd k tejto časti sťažnosti napokon považuje za potrebné ďalej upriamiť pozornosť na to, že okresný súd rozhodol o pripustení vstupu sťažovateľky do konania ako vedľajšieho účastníka na strane žalovaného uznesením sp. zn. 11 C 184/04 z 30. júna 2006.

Zo súvisiaceho súdneho spisu pritom ústavný súd nezistil, že by sťažovateľka využila na ochranu svojich práv opravný prostriedok, ktorý mala k dispozícii, keďže v zákonnej lehote nepodala odvolanie proti uvedenému uzneseniu okresného súdu.

Sťažovateľka sa mohla a mala podľa názoru ústavného súdu prinajmenšom pokúsiť dosiahnuť preskúmanie svojho postavenia ako vedľajšieho účastníka konania z dôvodov, ktoré uvádza vo svojej sťažnosti, aj v rámci odvolacieho konania proti uzneseniu okresného súdu sp. zn. 11 C 184/04 z 30. júna 2006 v konaní pred krajským súdom ešte pre podaním sťažnosti, ktorá má iba subsidiárnu povahu a slúži ako prostriedok nápravy eventuálneho porušenia základných práv a slobôd až v prípade vyčerpania všetkých ostatných riadnych opravných prostriedkov na ochranu práv sťažovateľa (čl. 127 ods. 1 i. f. ústavy). Z tohto dôvodu možno návrh v tejto časti odmietnuť tiež pre nedostatok právomoci ústavného súdu na jej prerokovanie.

2. K namietanému porušeniu základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 159/2007, 3 Co 4/2007 z 26. októbra 2007

Označeným uznesením rozhodol najvyšší súd o odvolaní a zároveň dovolaní sťažovateľky proti uzneseniu krajského súdu sp. zn. 9 Co 546/06 zo 17. mája 2007 tak, že ich v oboch prípadoch ako procesne neprípustné odmietol.

Podľa sťažovateľky *„Najvyšší súd SR ako súd rozhodujúci o odvolaní a dovolaní sťažovateľa proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 546/06 zo dňa*

17. 5. 2007 mal ako dovolací súd podľa § 10a ods. 1 O. s. p. skúmať, či sú splnené podmienky v zmysle § 103 O. s. p. v spojení s § 211 O. s. p. zistiť, že v danej veci môže preskúmať napadnuté rozhodnutie“.

V časti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu týkajúcej sa odmietnutia odvolania sťažovateľky najvyšší súd okrem iného uviedol:

„Keďže vedľajší účastník napadol uznesenie odvolacieho súdu opravným prostriedkom, ktorý sám označil za odvolanie, Najvyšší súd Slovenskej republiky najprv skúmal bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 214 ods. 2 písm. a/ a c/ O. s. p.) najskôr, či odvolanie vedľajšieho účastníka smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom.

Občiansky súdny poriadok upravuje odvolanie ako procesný právny úkon účastníka, ktorým (po splnení zákonom stanovených podmienok) môže dosiahnuť jednak preskúmanie rozhodnutia súdu prvého stupňa, jednak jeho zrušenie, a tiež opätovné prejednanie veci súdom prvého stupňa.

V zmysle § 201 O. s. p. môže účastník napadnúť rozhodnutie súdu prvého stupňa odvolaním, pokiaľ to zákon nevyklučuje. V občianskom súdnom konaní je súdom prvého stupňa zásadne okresný súd (§ 9 ods. 1 O. s. p.), krajský súd len v taxatívne uvedených prípadoch (§ 9 ods. 2 O. s. p.). Pokiaľ je odvolaním napadnuté rozhodnutie okresného súdu, rozhoduje v konaní o tomto opravnom prostriedku krajský súd ako súd odvolací. V prejednávanej veci odvolanie vedľajšieho účastníka proti uzneseniu, ktorým odvolací súd odmietol jeho odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa, smeruje jednoznačne proti uzneseniu odvolacieho súdu. Odvolanie proti uzneseniu odvolacieho súdu je procesne neprípustné (§ 201 O. s. p.); Najvyšší súd Slovenskej republiky preto odvolanie vedľajšieho účastníka odmietol podľa § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. ako smerujúce proti rozhodnutiu, proti ktorému nie je odvolanie prípustné.“

Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny. Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže sama osebe viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti napadnutého rozhodnutia. Najvyšší súd v danom

prípade podľa názoru ústavného súdu postupoval a rozhodol v súlade s procesnými predpismi, čo nemôže zakladať porušenie označených práv (napr. m. m. I. ÚS 17/98). Opačným postupom (meritorným zaobraním sa odvolaním sťažovateľky, t. j. pripustením odvolania proti rozhodnutiu odvolacieho súdu) by sa najvyšší súd odchýlil od jasného a jednoznačného znenia § 201 v spojení s § 218 ods. 1 OSP. Pripustenie meritórneho preskúmavania odvolaním sťažovateľky napadnutého rozhodnutia krajského súdu (ako súdu odvolacieho) najvyšším súdom by bolo možné dosiahnuť iba porušením zákona, čím by však bolo dotknuté základné právo účastníkov sporu na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 a nasl. ústavy a ich právna istota garantovaná čl. 1 ods. 1 ústavy. V súvislosti s tým už ústavný súd vyslovil, že všetky základné práva a slobody sa chránia len v takej miere a rozsahu, dokiaľ uplatnením jedného práva alebo slobody nedôjde k neprimeranému obmedzeniu, či dokonca popretiu iného práva alebo slobody (m. m. PL. ÚS 7/96). Aplikácia právneho názoru sťažovateľky by v danom prípade mohla viesť aj k spochybneniu systému opravných prostriedkov, keďže sťažovateľkou navrhovaným výkladom Občianskeho súdneho poriadku by vlastne došlo k vytvoreniu nového odvolacieho dôvodu, obchádzajúceho kogentné zákonné ustanovenia upravujúce prípustnosť tohto riadneho opravného prostriedku.

Ústavný súd považuje postup najvyššieho súdu pri preskúmaní rozhodnutia krajského súdu v intenciách odvolania sťažovateľky za legitímny, vylučujúci možnú spojitosť s porušením jej základných práv podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy, ako aj podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru.

V časti odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu týkajúcej sa odmietnutia dovolania sťažovateľky najvyšší súd uviedol:

„Keďže opravný prostriedok vedľajšieho účastníka má aj znaky dovolania, skúmal Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O. s. p.) po zistení, že dovolanie podal včas vedľajší účastník konania (§ 240 ods. 1 O. s. p.), či dovolanie bolo podané oprávnenou osobou a či dovolanie smeruje proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 236 a nasl. O. s. p.).

Dovoláním možno napadnúť právoplatné rozhodnutie odvolacieho súdu, pokiaľ to zákon pripúšťa (§ 236 ods. 1 O. s. p.).

V prejednávanej veci odvolací súd rozhodol unesením. Ak dovolanie smeruje proti rozhodnutiu vydanému v tejto procesnej forme, je prípustné, ak sa nim napadá zmeňujúce uznesenie odvolacieho súdu (§ 239 ods. 1 O. s. p.), alebo potvrdzujúce uznesenie, vo výroku ktorého odvolací súd vyslovil, že je dovolanie prípustné, pretože ide o rozhodnutie po právnej stránke zásadného významu (§ 239 ods. 2 písm. a/ O. s. p.), alebo ak ním bolo potvrdené buď uznesenie súdu prvého stupňa o návrhu na zastavenie výkonu rozhodnutia na podklade cudzozemského rozhodnutia (§ 239 ods. 2 písm. b/ O. s. p.) alebo uznesenie súdu prvého stupňa o uznaní (neuznaní) cudzieho rozhodnutia alebo o jeho vyhlásení za vykonateľné (nevykonateľné) na území Slovenskej republiky (§ 239 ods. 2 písm. c/ O. s. p.).

Vedľajším účastníkom je napadnuté uznesenie odvolacieho súdu o odmietnutí odvolania, teda rozhodnutie, ktoré nevykazuje znaky žiadneho z vyššie uvedených uznesení. Jeho dovolanie preto podľa § 239 ods. 1 a 2 O. s. p. prípustné nie je.

Podané dovolanie by vzhľadom na to mohlo byť procesne prípustné, len ak by konanie na súdoch nižších stupňov bolo zaťažené procesnou vadou konania v zmysle § 237 O. s. p. So zreteľom na zákonnú povinnosť (§ 242 ods. 1 O. s. p.) skúmať vždy, či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu nebolo vydané v konaní, postihnutom niektorou z procesných väd uvedených v § 237 O. s. p., neobmedzil sa odvolací súd len na skúmanie prípustnosti dovolania podľa § 239 O. s. p., či len na skúmanie existencie vady dovolateľom priamo namietanej (§ 237 písm. f/ O. s. p.), ale sa komplexne zaoberal otázkou, či konanie nie je postihnuté niektorou z väd vymenovaných v § 237 písm. a/ až g/ O. s. p. (t. j. či v danej veci nejde o prípad nedostatku právomoci súdu, spôsobilosti účastníka, riadneho zastúpenia procesne nespôsobilého účastníka, prekážku veci právoplatne rozhodnutej alebo už prv začatého konania, prípad nedostatku návrhu na začatie konania tam, kde konanie mohlo začať len na takýto návrh, prípad odňatia možnosti účastníka pred súdom konať a rozhodovania vylúčeným sudcom, či konania súdom nesprávne obsadeným).

Z obsahu dovolania vedľajšieho účastníka vyplýva, že nenamieta vady konania v zmysle § 237 písm. a/ až c/ a e/ a g/ O. s. p. a existencia uvedených väd v dovolacom

konaní nevyšla najavo. Prípustnosť dovolania vedľajšieho účastníka preto z týchto ustanovení nie je možné vyvodiť.

Dovolateľ prípustnosť dovolania vyvodzuje z ustanovenia § 137 písm. d/, f/ O. s. p. Preto sa dovolací súd zamerá na dovolateľom tvrdené procesné vady.

Pod odňatím možnosti pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O. s. p.) treba rozumieť taký závadný procesný postup súdu, ktorým sa účastníkovi (vedľajšiemu účastníkovi) znemožní realizácia jeho procesných práv, priznaných mu v občianskom súdnom konaní za účelom ochrany jeho práv a právom chránených záujmov. Za takýto postup, odnímajúci účastníkovi konania možnosť pred súdom konať a zakladajúci prípustnosť dovolania podľa uvedeného ustanovenia, treba považovať aj odmietnutie odvolania podľa § 218 ods. 1 písm. b/ O. s. p., hoci pre takéto rozhodnutie nie sú dané zákonné dôvody. Po preskúmaní veci dovolací súd dospel k záveru, že konanie odvolacieho súdu nemá uvedenú procesnú vadu.

Základným procesným právom účastníka a tiež aj vedľajšieho účastníka totiž je, aby vec na základe jeho prípustného odvolania bola preskúmaná súdom vyššieho stupňa. Podľa § 93 ods. 1 O. s. p. ako vedľajší účastník môže sa popri navrhovateľovi alebo odporcovi zúčastniť konania ten, kto má právny záujem na jeho výsledku, pokiaľ nejde o konanie o rozvod, neplatnosť manželstva alebo určenie, či tu manželstvo je alebo nie je. Do konania vstúpi buď z vlastného podnetu alebo na výzvu niektorého z účastníkov urobenou prostredníctvom súdu (§ 93 ods. 2 O. s. p.). V konaní má vedľajší účastník rovnaké práva a povinnosti ako účastník. Koná však iba sám za seba. Ak jeho úkony odporujú úkonom účastníka, ktorého v konaní podporuje, posúdi ich súd po uvážení všetkých okolností (§ 93 ods. 3 O. s. p.). Z citovaného zákonného ustanovenia teda vyplýva, že hlavným účelom a zmyslom vedľajšieho účastenstva je pomoc v spore jednému z účastníkov konania. Zmyslom tohto inštitútu je teda posilniť v konaní postavenie toho účastníka, na koho strane vedľajší účastník vystupuje.

Významnú zmenu v postavení vedľajšieho účastníka priniesol zákon č. 353/2003 Z. z., ktorým sa mení a dopĺňa zákon č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov a o doplnení zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní v znení neskorších predpisov. S účinnosťou od 1. septembra 2003 bolo touto novelou zmenené ustanovenie § 201 O. s. p. v tom zmysle, že vedľajší účastník nadobudol samostatné

oprávnenie podať odvolanie, avšak len v prípadoch, ak z hmotnoprávneho predpisu vyplýva určitý spôsob vyrovnania vzťahu medzi účastníkom a vedľajším účastníkom. Podľa názoru dovolacieho súdu vzhľadom na predmet sporu (určenie neplatnosti právneho úkonu), nešlo v danom prípade o vec, kedy by vedľajšiemu účastníkovi prináležalo samostatné oprávnenie podať odvolanie aj proti vôli hlavného účastníka, na strane ktorého vystupuje (z hmotnoprávneho predpisu nevyplýva určitý spôsob vypořádania vzťahu medzi účastníkmi). Vedľajší účastník môže (s výnimkou prípadov, na ktoré sa vzťahuje § 201 veta druhá O. s. p.) podať odvolanie aj vtedy, keď odvolanie nepodal účastník, ktorého podporuje. Pokiaľ jeho úkony odporujú úkonom ním podporovaného účastníka, je vecou súdu, ako posúdi právne účinky odvolania vedľajšieho účastníka. Odporujúce úkony vedľajšieho účastníka môžu byť právne relevantné, ak môžu privodiť pre ním podporovaného účastníka úspešnejší výsledok sporu; o taký prípad ale v prejednávanej veci nešlo.

Odporca na pojednávaní pred odvolacím súdom dňa 17. mája 2007 prejavil nesúhlas s odvolaním vedľajšieho účastníka proti rozsudku súdu prvého stupňa. Jeho nesúhlas má za následok to, že procesné oprávnenie vedľajšieho účastníka podať odvolanie zaniklo, preto ním podané odvolanie proti výslovnému nesúhlasu odporcu je právne neúčinné, pretože iba účastník konania môže disponovať konaním a jeho predmetom. Nepodaním odvolania a prejavením nesúhlasu s odvolaním vedľajšieho účastníka dal odporca jasne najavo, že si neželá pokračovať v konaní a nechce, aby prvostupňové rozhodnutie bolo preskúmané v odvolacom konaní. Ak odporca nechcel využiť právo podať opravný prostriedok, nemôže podať odvolanie proti jeho vôli vedľajší účastník. Výslovný nesúhlas odporcu s podaním odvolania vedľajším účastníkom zakladá záver o nedostatku legitimácie vedľajšieho účastníka podať odvolanie proti rozsudku súdu prvého stupňa.

So zreteľom na uvedené dovolací súd zhodne s odvolacím súdom dospel k záveru, že v preskúmvanej veci bolo odvolanie podané osobou na tento procesný úkon neoprávnenou, a preto odvolací súd dôvodne odvolanie vedľajšieho účastníka odmietol. Odmietnutím odvolania vedľajšieho účastníka podaného proti vôli odporcu, na strane ktorého v konaní vystupoval, odvolací súd neodňal možnosť konať v opravnom konaní vedľajšiemu účastníkovi, čím neboli naplnené znaky § 237 písm. f/ O. s. p., zakladajúceho prípustnosť dovolania vedľajšieho účastníka a tiež opodstatnenosť ním uvádzaného dovolacieho dôvodu podľa § 241 ods. 2 písm. a/ O. s. p.“

Ústavný súd považuje za potrebné poukázať aj na tú časť odôvodnenia napadnutého uznesenia najvyššieho súdu, v ktorej sa zaoberá námietkou sťažovateľky voči nedostatku pasívnej legitímácie odporcu, v súvislosti s čím konštatuje, že táto námietka „je pre posúdenie prípustnosti dovolania právne irelevantná, pretože nezakladá vadu konania v zmysle § 237 O. s. p. Je zrejmé, že dovolateľ nerozlišuje medzi vecnou legitímáciou a spôsobilosťou byť účastníkom konania. Vecná legitímácia vyplýva z hmotného práva a má ju ten, kto je podľa hmotného práva nositeľom uplatneného práva alebo povinnosti. Či je účastník konania vecne legitímovaný (aktívne alebo pasívne), ukáže sa až v konečnom rozhodnutí o veci. Na rozdiel od toho, spôsobilosť byť účastníkom konania (civilnoprocesnú subjektivitu) má ten, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti; inak len ten, komu ju zákon priznáva. Odpoveď na otázku, kto má spôsobilosť mať práva a povinnosti, dáva Občiansky zákonník, podľa ktorého spôsobilosť mať práva a povinnosti majú aj právnické osoby (§ 18 ods. 1 tohto zákonníka). Odporca Z. je nepochybne právnickou osobou (§ 18 ods. 2 písm. c/ Občianskeho zákonníka), ktorá má spôsobilosť byť účastníkom konania. V tejto súvislosti treba uviesť, že z hľadiska prípustnosti dovolania podľa § 237 písm. b/ O. s. p. nie je rozhodujúci vzťah vyplývajúci z hmotného práva, ale otázka spôsobilosti byť účastníkom konania. Nedostatok vecnej legitímácie podľa tohto ustanovenia nie je dôvodom mať za následok len nesprávnosť napadnutého rozhodnutia a nie prípustnosť dovolania (porovnaj napr. R 34/1993).

Z týchto dôvodov dospel dovolací súd k záveru, že vedľajší účastník dovolaním napadol uznesenie odvolacieho súdu, proti ktorému dovolanie nie je prípustné (§ 236 O. s. p. v spojení s § 239 ods. 1, 2 O. s. p. a § 237 O. s. p.). Najvyšší súd Slovenskej republiky preto jeho dovolanie odmietol podľa § 243b ods. 4 O. s. p. v spojení s § 218 ods. 1 písm. c/ O. s. p. ako smerujúce proti uzneseniu, proti ktorému nie je dovolanie prípustné. Keďže dovolanie odmietol ako procesné neprípustné, nezaoberal sa vecnou správnosťou napadnutého uznesenia. “

Pravidlá týkajúce sa prípustnosti dovolania majú za cieľ zaistiť riadny výkon spravodlivosti a zvlášť rešpektovať princíp právnej istoty, ktorá bola nastolená právoplatným rozhodnutím. Dotknuté osoby musia počítať s tým, že tieto pravidlá budú aplikované. Jednako tieto pravidlá alebo ich používanie nemôžu týmto osobám zabrániť,

aby využili existujúci opravný prostriedok (napr. I. ÚS 4/00; vec Pérez De Rada Cavanilles c. Španielsko, rozsudok ESLP z 28. októbra 1998).

Súčasťou doterajšej judikatúry ústavného súdu je aj právny názor, podľa ktorého otázka posúdenia prípustnosti dovolania je otázkou zákonnosti a jej riešenie nemôže viesť k záveru o porušení označených práv sťažovateľa (m. m. IV. ÚS 35/02).

Z obsahu sťažnosti vyplýva, že jej podstatou je nesúhlas sťažovateľky s právnym názorom najvyššieho súdu týkajúcim sa otázky prípustnosti dovolania v danej veci.

V tomto prípade ústavný súd nezistil, že by odmietnutie dovolania sťažovateľky bolo nezlučiteľné s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Najvyšší súd aplikoval príslušné ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku upravujúce podmienky dovolacieho konania ústavne konformným spôsobom, pri ich aplikácii nepoprel ich účel a zmysel, svoje rozhodnutie (poukazujúc na citované časti) náležite a zrozumiteľne odôvodnil a najmä jednoznačným spôsobom uviedol dôvody, pre ktoré bolo treba považovať dovolanie sťažovateľky za neprípustné. Podľa názoru ústavného súdu uvedený výklad najvyššieho súdu nemožno považovať za zjavne neodôvodnený alebo arbitrárny, ale z hľadiska ústavných aspektov za dostačujúci a akceptovateľný.

Skutočnosť, že sťažovateľka sa s právnym názorom najvyššieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti tohto názoru a nezakladá ani oprávnenie ústavného súdu nahradiť jeho právny názor svojím vlastným. Ak sťažovateľka žiada, aby ústavný súd inak hodnotil závery, ku ktorým dospel najvyšší súd v spojitosti s posudzovaním podmienok, za ktorých sa môže uskutočniť dovolacie konanie (čo z obsahu sťažnosti nesporne vyplýva), je k tomu potrebné uviesť, že na právne hodnotenie a zmenu právnych názorov všeobecných súdov utváraných pri ich zákonných postupoch nie je ústavný súd oprávnený. Ingerencia ústavného súdu do výkonu tejto právomoci najvyššieho súdu je opodstatnená len v prípade jeho nezlučiteľnosti s ústavou alebo kvalifikovanou medzinárodnou zmluvou. Aj keby ústavný súd nesúhlasil s interpretáciou zákonov všeobecnými súdmi, mohol by v zmysle citovanej judikatúry

nahradiť napadnutý právny názor najvyššieho súdu iba v prípade, ak by tento bol svojvoľný, zjavne neodôvodnený, a teda ústavne nekonformný. O svojvôli pri výklade a aplikácii zákonného predpisu všeobecným súdom by bolo možné uvažovať len v prípade, ak by sa tento natoľko odchýlil od znenia príslušných ustanovení, že by zásadne poprel ich účel a význam (I. ÚS 303/06), čo však, ako už bolo uvedené, v okolnostiach daného prípadu ústavný súd nezistil.

Vzhľadom na uvedené možno konštatovať, že napadnutým uznesením najvyššieho súdu nedošlo k „denegatio **iustitiae**“. Odmietnutie dovolania nespĺňajúceho zákonné náležitosti pre jeho prípustnosť nemožno považovať za odmietnutie spravodlivosti.

Z týchto dôvodov ústavný súd, nezistiac príčinnú súvislosť medzi uznesením najvyššieho súdu sp. zn. 3 Cdo 159/2007, 3 Co 4/2007 z 26. októbra 2007 a namietaným porušením základných práv sťažovateľky podľa čl. 46 ods. 1 a čl. 47 ods. 3 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, rozhodol tak, že sťažnosť v tejto časti podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde odmietol ako zjavne neopodstatnenú.

3. K namietanému porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy označenými uzneseniami krajského súdu a najvyššieho súdu

Pokiaľ ide namietané porušenie čl. 48 ods. 2 ústavy, sťažovateľka v sťažnosti bližšie neuviedla, v čom má podľa jej názoru toto porušenie spočívať, teda neuviedla, z čoho vo vzťahu k označenému základnému právu vyvodzuje svoj procesný nárok na ochranu poskytovanú ústavným súdom. Až v stanovisku doručenom ústavnému súdu 26. júna 2008 uviedla, že „porušenie čl. 48 ods. 2 Ústavy SR spočíva v tom, že vyjadriť sa k dôkazom neznamena len niečo bezprostredne povedať k vykonávanému dôkazu, ale znamená aj to, že účastník konania má byť najskôr s dôkazom oboznámený, má mať primeraný čas k príprave na vyjadrenie sa k nemu, čo však sťažovateľovi nebolo 16. 10. 2006 umožnené, keď okresný súd právnomu zástupcovi sťažovateľa predložil právne stanovisko vypracované na žiadosť žalovaného až na pojednávaní a zároveň na tom pojednávaní súd aj o veci rozhodol.“.

Z citovaného vyplýva, že skutkové vymedzenie zásahu do označeného základného práva v doplnení sťažnosti sa vzťahuje iba na postup okresného súdu. Argumentácia sťažovateľky vo väzbe na čl. 48 ods. 2 ústavy sa ale netýka rozhodnutí a orgánov verejnej moci vo vzťahu, ku ktorým žiadala od ústavného súdu vyslovenie porušenia svojich práv podľa ústavy a dohovoru v návrhu na rozhodnutie vo veci samej (petite sťažnosti).

V sťažnosti je evidentne oddelený petit od jej ostatných častí. Ústavný súd je podľa § 20 ods. 3 zákona o ústavnom súde striktnie viazaný návrhom na začatie konania. Viazanosť ústavného súdu návrhom sa vzťahuje zvlášť na návrh výroku rozhodnutia, ktorého sa sťažovateľ domáha. Ústavný súd teda môže rozhodnúť len o tom, čoho sa sťažovateľ domáha v petite svojej sťažnosti vo vzťahu k tomu subjektu, ktorý označil za porušovateľa svojich práv (čl. 2 ods. 2 ústavy). Nad sťažovateľkou vymedzený rámec je preto ústavnoprávny prieskum vylúčený.

Týmito pravidlami sa ústavný súd musel spravovať aj pri predbežnom prerokovaní tejto časti sťažnosti sťažovateľky. V danom prípade to znamenalo, že ústavný súd nemohol predbežne prerokovať sťažnosť z hľadiska prípadného porušenia základného práva sťažovateľky upraveného v čl. 48 ods. 2 ústavy okresným súdom, pretože sa toho sťažovateľka, zastúpená kvalifikovaným právnym zástupcom, v návrhu na rozhodnutie vo veci samej nedomáhala. Ústavný súd preto nemohol rozhodnúť ani o zrušení rozsudku okresného súdu sp. zn. 11 C 184/04 zo 16. októbra 2006, čoho sa síce sťažovateľka dožadovala, ale rozhodovanie o zrušení právoplatného rozhodnutia vyplýva z čl. 127 ods. 2 ústavy by muselo nadväzovať na vyslovenie porušenia základných práv a slobôd sťažovateľky (IV. ÚS 62/02), čo v okolnostiach daného prípadu vzhľadom na znenie petitu sťažnosti neprichádzalo do úvahy.

Z toho vyplýva, že sťažnosť je aj v zostávajúcej časti zjavne neopodstatnená, a preto ju ústavný súd po predbežnom prerokovaní podľa § 25 ods. 2 zákona o ústavnom súde taktiež odmietol.

Keďže sťažnosť bola odmietnutá a rozhodovanie o ďalších procesných návrhoch sťažovateľky v uvedenej veci tým stratilo opodstatnenie, ústavný súd sa nimi už nezaoberal.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 2. apríla 2009